

Cerkveni vodnik

Podružnica Šmarjeta

Zgodovina cerkve

Na višavi na zahodu vasi Šmarjeta v občini Kotmara vas stoji daleč naokrog vidna cerkev svetih Marjete in Barbare. Stoji na sončni legi na južnem pobočju Gur 750 m visoko nad morjem.

Cerkve se omenja prvič leta 1204, ko je Amalrik Humberški (Amalrich von Hollenburg) predal zemljišče nekaterim iz tlačanstva odpuščenim kmetom v današnjih vaseh Vesava, Šmarjeta in Črezdol.

Pogled v cerkev z baročnim oltarjem

Od prvotne hiše Božje sta se ohranila le ladja in slavolok, ki je izdelan iz klesanih kamnov in ima okrogli lok. Kor, ki je enako širok kakor zdolžna ladja z ravnim stropom, izvira iz časa gotike (15. stol.); ima mrežasto-rebrasti obok na okroglih opornikih.

Pogled nazaj – vhod, kor in križev pot

Prav tako iz gotike je še ohranjena niša za zakramente.

Posebno pozornost zaslužijo deli gotskega krilnega oltarja, ki so deloma vdeleni v baročni glavni oltar z vratoma za ofer iz leta 1660.

Na zadnji strani je ohranjena predela z gotsko upodobitvijo Veronikinega pot-nega prta; držita ga dva angela.

Sprednja stran kaže vstalega Kristusa s trnjevo krono in z znamenji ran med Marijo in Janezom Evangelistom.

Vstali Kristus, Marija in Janez

Potni prt sv. Veronike

V sredini ličnega baročnega glavnega oltarja s stebri in z integriranim tabernakljem je kip sv. Marjete z zmajem (zunanja kipa svetih Petra in Pavla so ukradli).

Zgoraj je sv. Barbara s kelihom in stolpom.

Nad lokom vrat za ofer stojita kipa svetih Apolonije in Jedrti s preslico.

Vdelan je ploski relief apostola Janeza (nadaljnji apostoli Matija, Simon in Juda Tadej so tudi bili ukradeni).

Levo nasproti prižnici je baročna Marija z detetom Jezusom.

Na desni steni visi relief poklona sv. Treh kraljev, delo rizbarske delavnice iz Šentvida ob Glini iz leta 1510.

Današnja zunanost s slepimi arkadami in naprej postavljenim gotskim stolpom na zahodu s šilasto streho izvira iz prezidave leta 1862. V zvezi s tem stavbnim posegom so podaljšali cerkveno ladjo proti zahodu; prizidali so žagrad, pozlatili oltar in napravili strelovod.

Zvon je iz leta 1645; drugega iz leta 1681 so morali oddati med vojsko. V letih 1905, 1946 in 1989 so cerkev znotraj pa zunaj popolnoma popravili ter prenovili.

Za obhajanje 800-letnice leta 2004 so pri vходу postavili ograjo, da bi bila cerkev vsem lažje dostopna.

Ob tem so tudi celo cerkev elektrificirali in v notranjosti pritrdili svetlobne naprave.

Zunanja naprava za osvetlitev omogoča, da je cerkev, ki stoji na zelo izpostavljenem kraju na Gurah, v večernih urah vidna daleč v Rož. Kraj okoli cerkve so izravnali, tako da se lažje opravljajo cerkvene dejavnosti.

Leta 2011 so popolnoma na novo naredili eno vrsto klopi in vse sedeže v koru. Pri tem so popravili oz. obnovili oltar, prižnico ter antependij.

Leta 2012 je bilo mogoče blagosloviti novo bandero z upodobitvama svetih Marjete in Barbare.

Leta 2013 se je postavil nov leseni ambo.

Hvaležni za Šmarješko cerkev, upamo, da bo tudi zanaprej kraj tišine, molitve in skupnega praznovanja.

Kratki opis cerkvenih svetnic v Šmarjeti

Sv. Marjeta iz Antiohije (2. julij)

Rodila se je v Antiohiji v Pizidiji, danes so tam razvaline pri Yalvaču na jugu Turčije; umrla je leta 305 v Antiohiji.

Kot hčerko poganskega svečenika jo je menda dojilja vzgojila v krščansko vero. Ko je oče to opazil, jo je zavrzel in zatožil pri mestnem prefektu. Ona je bežala, vendar so jo našli pa postavili pred sodišče. Legenda pravi, da se je sodnikom pozelelo čedne obtoženke in da so se – zavrjnjeni – tem okrutneje

maščevali. Marjeto so osmodili z baklami in kuhali v vrelem olju, ona pa ni utrpela trajnih ran. Na ljudstvo je to napravilo tolikšen vtis, da so mnogi tudi postali kristjani.

Po drugem izročilu je mestni prefekt Olibrij videl Marjeto ovce pasti in je pozelel lepo krščansko devico. Ker se je bila stanovitno branila, so jo trpinčili z ognjem in vrgli v zapor. Večkrat se ji je prikazal hudič kot velikanski zmaj in se je vil okoli nje, da bi jo požrl; vendar je izgubil oblast zaradi znamenja križa, katero je bila naredila Marjeta čez njega. Ko se je hudič zdaj prikazal v človeški postavi, je Marjeta postavila nogo čez teme, da bi mu dokazala njegovo nemoč. Vedno spet so čudežno zacelile rane po vseh mukah, ki jih je bila utrpela. Ljudstvo je to spoznalo in veliko se jih je dalo krstiti. Naposled so jo odpeljali na kraj usmrtitve; preden so jo obglavili, je žeberala za vse preganjače in za vse, ki bodo v prihodnosti klicali njen spomin, posebno za nosečnice in matere z dojenčki.

Marjeto častijo kot eno izmed 14 pomočnic in pomočnikov v sili. Skupno s svetima Barbaro ter Katarino iz Aleksandrije šteje med znana »tri sveta dekleta«. S sv. Dorotejo vred so štiri

»virgines capitales«, štiri poglavitne device zgodnje Cerkve. Za kmete se je nekoč za Marjetin god začela žetev.

Pridevki: mali križ, zmaj (na verigi), bakla, česalo

Zavetnica: za kmete, pastirje, device, dojilje, dekleta, porodnice

Za njeno pomoč se prosi: pri težkih porodih, boleznih na obrazu ter ranah, nerodovitnosti

Sv. Barbara iz Nikomedije (4. december)

Rojena konec 3. stoletja v Nikomediji (danes Izmit v Turčiji), umrla 306 kot mučenka pod cesarjem Maksiminom Dajo v Nikomediji.

Izčrpno poročajo legende o Barbarini izredni lepoti pa njenem ostrem razumu. Mnogoboštvo njenih staršev ji je postalo vprašljivo in v pismu se je obrnila na učenega krščanskega teologa Origena. Duhovnik Valentin, ki ji je kot navidezni zdravnik prinesel Origenov odgovor, jo je potem poučil v veri. Da bi jo zavaroval pred

kristjani in ker je zavrnila vse snubače, jo je poganski oče Dioskur zaklenil v stolp. Ko je bil na potovanju, je prevzela krščansko vero in se dala krstiti. Za znak je velela delavcem na stavbišču, naj vzdajajo v stolp tri okna namesto dveh, kot prisodobo za troedinost. Ko je oče to spoznal, jo je hotel usmrtiti. Legenda pravi, da se je v zemlji odprla razpoka in jo skrila. Ker jo je bil izdal neki pastir, so jo ujeli, spravili pred cesarjevega namestnika in na različne vrste mučili. Običaj, da se na Barbarin god postavi v vodo češnjeva vejica, izhaja iz tega, da je v zaporu na dan njene usmrtitve zacvetela suha veja. Ko jo je videla, se je potolažila in je rekla: »Bila si na videz mrtva, si pa scvetela v lepo življenje. Tako bo tudi z mojo smrtjo. Scvetela

bom v novo, v večno življenje.« Naposled je bil oče tisti, ki jo je obglavil in zadet od strele umrl na kraju samem.

Pridevki: stolp s tremi okni, kelih in hostija, topovska cev, bakla

Zavetnica: rudarstva, stolpov, trdnjavijskih stavb, topničarstva, rudarjev, geologov, arhitektov, zidarjev, kamnosekov, tesarjev, zvonarjev, livarjev zvonov, grobarjev

Za njeno pomoč se prosi: za srečno smrtno uro, proti nevihti, nevarnostim zaradi ognja, proti vročini, kugi ter nagli smrti

Sv. Apolonija iz Aleksandrije (9. februar)

Rojena v Aleksandriji v Egiptu, umrla leta 248 v Aleksandriji.

Apolonija je bila ugledna priletna ženska v Aleksandriji; pri nekem pogromu jo je nahujskana množica odvedla skupno z drugimi kristjani. Kristjane so prignali iz hiš, njihova stanovanja izropali in razdejali. O Apoloniji poroča škof Dionizij, da so ji izbili zobe in strupili spodnjo čeljust. Grozili so ji z zažigom na grmadi in zahtevali, da se odpove

veri. Apolonija pa se je pognala, medtem ko je glasno žebrala, prostovoljno v plamene in je zgorela.

Upodabljanje kot kraljica ali kneginja izhaja iz tega, da je menda bila kraljevska hči. Drugo izročilo pravi, da je bila sestra sv. Lavrencija iz Rima, katera se je bila izselila v Egipt.

Pridevki: klešče z zobom, ko skoči v ogenj, palma mučencev

Zavetnica: zdravnikov za zobe

Za njeno pomoč se prosi: proti bolečinam v zobeh

Sv. Jedrt iz Nivelu (17. marec)

Rojena 626 v Landenu v Belgiji, umrla 17. marca 659 v Nivelu (Nivelles) v Belgiji.

Jedrt (Gertruda) je bila hči Pipina Starejšega in Ite iz Nivelu. Po materini smrti leta 652 je postala opatinja samostana v Nivelu, katerega je bila ustanovila mati. Prizadevala se je predvsem za izobraževanje ženske mladine, naročala in dobivala je knjige iz Rima, odlično je poznala Sveto pismo. Pod njenim vodstvom in ob podpori njenega brata majordoma

(hišnega upravitelja, nem. Hausmeier, lat. Maior domus) Grimoalda je Nivel kmalu postal rodovinski samostan Pipinidov. Bila je v tesni povezavi z meništvom, kakor ga je usmeril Kolumban Mlajši, povezana je bila s Klodulfom iz Metza in z Modesto iz Trierja. Zaradi izredne vneme za oskrbo bolnih, vdov, romarjev ter ujetnikov je Jedrt postala posebna zavetnica bolnišnic, ki so v srednjem veku često poimenovane po njej. Njeno žebranje je po legendi pregnalo mišjo ter podganjo nadlogo in tako rešilo poljske pridelke v tistem kraju. Po njej imenovano pijačo (Gertruden-Minne) so pili ob slovesu ali po spravi. Jedrtina voda (Gertruden-Wasser) da pomaga proti mišim in drugim škodljivcem na njivah, Jedrtine lističe (Gertruden-Zettel) so vtikali v mišje luknje, da bi pregnali miši. Na Jedrtin god se po izročilu začnejo dela na vrtu.

Pridevki: miši, mačke, preslica

Zavetnica: bolnišnic in prenočišč; revežev, vdov, romarjev, ujetnikov, potnikov, vrtnarjev; poljskih in vrtnih pridelkov

Za njeno pomoč se prosi: proti mišji in podganji nadlogi, proti vročini

Območje podružnice (»šmarješki zvon«)

Pod podružnico Šmarjeta spadajo gorski kraji Šmarjeta, Vesava, Črezdol, Mostec in Vrdi. Ta pripadnost se kaže poleg mašnih namenov v cerkvi predvsem ob smrti kakega farana, kake faranke iz teh krajev s tem, da se zvoní cingelj v poslednje slovo.

Službe Božje v podružnici:

Krstnica/Velika sobota	08:30 blagoslov jedil
Torek pred Kristusovim Vnebohodom	18:30 prošnja procesija s sv. mašo šmarnice
Maj popoldne/zvečer	09:00 semenj s pranganjem
Nedelja okoli 20. julija	10:00 jesenski semenj
2. nedelja oktobra	18:00 sv. maša z blago- slovom Barbarinih vejic
4. december	

Podružnica je odprta čez dan:

Četrtek – nedelja, 1. marec – 31. oktober

Mežnarija: Michael Kropfitsch, Šmarjeta/St. Margarethen

Tel.: 0676-8205 6461

Impresum – kontakt:

Rimsko-katoliško župnišče Kotmara vas

Naslov: Kirchenstraße 8, 9071 Kotmara vas/Köttmannsdorf

Tel.: 04220-2206 (pisarna)

Mob.: 0676-8772-8188 (župnik)

E pošta: koettmannsdorf@kath-pfarre-kaernten.at

Spletna stran:

www.kath-kirche-kaernten.at/koettmannsdorf

Izdaja: juli 2013

